کورد لە ئەگەری
ڕووخانی حکوومەتی ئیسلامیی ئێراندا

د. کامران ئەمین ئاوە

هەڵوێست و ئەرکی خەڵکی ڕۆژهەلاتی کوردستان بە گشتی و حیزبە کوردستانییەکان بە تایبەتی، دوای ڕووخانی حکوومەتی ئیسلامیی ئێران یەکێك لەو پرسیارانەیە کە دەبێ لە ئێستاوە بیری لێ بکرێتەوە و وڵامی بۆ بدۆزرێتەوە. حکوومەتی ئیسلامیی ئێران وەك هەر دەستەلاتێکی سەرەڕۆ ناتوانی هەتاهەتایە بمێنێتەوە و زوو یان درەنگ کۆتایی بە دەستەلاتی نگریسی دێت، بەلام هەڵوێستی کورد وەکو نەتەوەیەکی زۆڵم لێکراو کە پاش هاتنە سەرکاری حکوومەتی ئیسلامیی، چوار دەیەیە بەردەوام بۆ گەیشتن بە ئاواتە لەمێژینەکانی خەبات دەکا و گەلێك قوربانی داوە، بەرامبەر بە دەوڵەتی داهاتوو چۆن دەبێ؟ ئایا کورد دەسبەجێ دەبێ داوای جیابوونەوە لە ئێران و پێکهێنانی دەوڵەتێکی سەربەخۆ لە ڕۆژهەلاتی کوردستان بکات؟ یاخود شانبەشانی هێزە سەرانسەری و ناوچەییەکانی ئێران بۆ پێکهێنانی ئێرانێکی دیموکراتیك و فیدراڵ تێبکۆشێ؟

بێگومان هەڵوێستگرتنی حیزبێکی بە ئەزموون لە جیهانی سیاسەتدا لە پێوەندیی لەگەڵ بارودۆخی جیهانیی، ناوچەیی و نێوخۆیی، بە گوێرەی هاوسەنگیی هێزە سیاسی - سپاییەکان و، ئاستی هوشیاریی نەتەوەیی و سیاسیی خەڵك، ڕادەی ڕێکخستنی جەماوەر لە ڕێکخراوە سیاسیی، کولتوریی و پیشەییکاندا، هەروەها ئامادەبوونی ئەوان بۆ خەباتی سیاسی لە پێناوی گەیشتن بە ئامانجەکانیاندا دەبێ. حیزبێکی تێکۆشەر و پێشکەوتنخواز بە پێی ستراتێژیی نەتەوەیی و پەسندکردنی تاکتیکی شیاو بۆ گەیشتن بە ئاواتەکانی، دەتوانی ڕۆڵێکی گرینگ لە ڕەوتی ژیانی سیاسیی کۆمەڵگە بگێڕێ. لەوەدەچێ هەر لە ئێستاوە نەکرێ بڕیاری یەکلاکەرەوە بۆ هەڵوێستی داهاتوو بدرێ‌و نوسخەی بۆ بپێچرێتەوە، بەلام هەموو هێزێکی سیاسی پێویستە بۆ کاتی سەرهەڵدانی ڕووداوە لەناکاوەکانی کۆمەڵگە، پلانی "ئا" و "بێ" ی هەبێ.

لە وڵاتێکی فرەئەتنیکیدا کە جارێ کێشەی نەتەوەیی چارەسەر نەکراوە، ئەرکی سەرەکی حیزبێکی نەتەویی، خەبات لە پێناوی گەیشتن بە کەیان، دەوڵەت و سەروەریی نەتەوەییە. لەم ڕەوتەدا هەبوونی ستراتێژییەکی ڕوونی نەتەوەیی ڕۆڵێکی گرینگ لە هەڵوێستگرتن و هەڵبژاردنی شێوەی خەبات دەگێڕێ. بێگومان حیزبێکی نەتەوەیی ناتوانێ سەبارەت بە کێشەکانی نێو کۆمەڵگە وەکو دادپەروەریی کۆمەلایەتی، بێکاری، گرانی، زوڵم و زۆری چینایەتی و چەوسانەوەی خەڵك و هتد بێ هەڵوێست بمێنێتەوە، بەلام ئەرکی سەرەکیی ئەم حیزبە، وێرای خەبات بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشانە، ڕێکخستنی خەڵك‌و بردنەسەری ئاگایی نەتەوەیی بۆ گەیشتن بە ئامانجی سەرەکی، واتە سەروەریی نەتەوەیی و ڕزگارکردنی نیشتمانی خۆی لە دەس حکوومەتی داگیرکەرە. هەر بەم جۆرە کە بۆ حیزبێکی چەپی سۆسیالیستی یان مارکسی، گەیشتن بە

کۆمەڵگەیەکی سۆسیالیستی ئامانجی سەرەکییە، بۆ حیزبێکی نەتەوەیش، ئازادکردنی نیشتمانی داگیرکراو و گەیشتن بە سەروەریی نەتەوەیی ئامانجی سەرەکییە.

فاکتەرەکانی هەڵوێست گرتن:

هەروەك پێشتریش ئاماژەم پێکرد، ئەستەمە لە ئێستاوە بە چەشنێکی یەکلاکەرەوە باس لە هەڵوێستی پاش رووخانی حکوومەتی ئیسلامیی ئێران و پێش‌بینیی وردی ڕەوتی ڕووداوەکانی داهاتوو بکرێ. مێژوو بە پێی ئەزموون پڕ لە هەوراز و نشێو، پێشرەوی و پاشەکشەکردنە و لەسەر هێڵێکی ڕاست ناجووڵێتەوە. بەم حاڵەش لەوەدەچێ بکرێ بە پێی لێکدانەوەیەکی ڕاستبینانە لە بارودۆخی ئەمڕۆی ئێران و بەرزبوونەوەی ئەو پەڕی جیاوازیی چینایەتی، وەزعی خراپی ژیانی ئابووری خەڵك، پێشێلکردنی تەواوی مافەکانی ئینسانی، نارەزایەتی چین‌و توێژە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگەی ئێران، کێشە لەگەڵ وڵاتە زلهێزەکانی جیهان و هتد باس لە تەواو بوونی کاتە خۆشەکانی دەستەڵاتدارانی حکوومەتی سەرەڕۆ و تێۆکراتی ئێران و بەرەو هەڵدێرچوونی ژیانی سیاسیی ئەم ڕژیمە بکرێ.

هەر لەم پێوەندیەدا، پێویستە حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ئێستاوە خۆیان بۆ بەرەو ڕووبەروو بوونەوە لەگەڵ ڕووداوە جۆراوجۆرەکانی نێو کۆمەڵگە ئامادە بکەن و بە لێکدانەوەی بارودۆخی ئێران، ناوچە و جیهان، هەروەها ئەگەرە جۆراوجۆرەکان، هەوڵ بۆ پێکهێنانی بەرەیەکی بەرفراوان یان کۆنگرەیەکی نەتەوەیی، دارشتنی بەرنامە و سیاسەتێکی هاوبەش، هەروەها ڕێکخستنی سپایەکی نەتەوەیی بدەن. بە گشتی بۆ هەڵوێست‌گرتنێکی شیاو، پێویستە ڕێکخراوەیەکی شۆڕشگێر توانای هەڵسەنگاندن و لێکدانەوە و لەبەر چاوگرتنی خاڵەکانی خوارەوەی هەبێت:

بارودۆخی سیاسی - کۆمەڵایەتی، هەروەها ئابووریی و فەرهەنگیی ئێران بە گشتی و کوردستان بە تایبەتیی.

لێرەدا پێویستە ئاست و دۆخی بزووتنەوەی پێشکەوتنخوازانە لە ئێران، جێگە و پێگەی هێزی دەستەلاتدار لە وڵات، خالە لاواز و بە هێزەکانی دەوڵەت و ململانێی باڵەکانی نێو حکوومەت، خۆڕێکخستنی چین‌و توێژەکانی کۆمەڵگە، هاوسەنگیی هێزە پێشکەوتنخواز و دواکەوتوو و کۆنەپەرستەکان لە ئاستی ئێران و کوردستان، هەروەها ئاستی ئاگایی نەتەوەیی و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کورد بە چەشنێکی ڕاستەقینە لێك بدرێتەوە. لەم ڕەوتەدا یەکێك لە ئەرکەکان، هەوڵدان بۆ پێکهێنانی بەرەی هێزە پێشکەوتنخوازەکان لە ئاستی ئێران و کوردستان، داڕشتنی بەرنامەیەکی هاوبەش بۆ گەیشتن بە دیموکراسی، ئازادی و پێکهاتنی بەستێنێکی شیاو بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانو، یەك لەوان کێشەی نەتەوەیی بە شێوەیەکی مەدەنی و لە ڕێگای دانوستان و وتووێژە.

سیاسەت و هەڵوێستی زلهێزەکان و دەوڵەتەکانی جیهان و ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و هتد.

هەڵسەنگاندنی هەڵوێست و هەڵسوکەوتی هێزە جیهانی و ناوچەییەکان لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندیی و هێزە خۆجێیەکان، هەروەها ململانێی ئەو هێزانە پێکەوە و ناسین و جیاکردنەوەی دۆست لە دوژمن، ڕادەی پشتیوانیی ڕاستەقینەی ئەو هێزانە و بزووتنەوەی پێشکەوتنخوازی جیهانی لە بزاڤی ڕزگاریخوازانەی کورد دەتوانێ ڕۆڵێکی بەرچاو لە هەڵوێست‌گرتنی هێزێکی تێکۆشەر بگێرێ. بۆ وێنە لێکنەدانەوەی دروستی

دەسەڵاتدارانی هەرێمی کوردستان لە هەڵسوکەوت و هەڵوێستی هێزەکانی جیهانی لە کاتی گشتپرسی سەربەخۆیی لە ٢٥ی سپتامبری ٢٠١٧، پشتیوانی نەکردنی زلهێزەکانی جیهانی و ناوچە لە دەنگدانی زۆرینەی خەڵکی باشووری کوردستان هاوکات لەگەڵ ناتەبایی نەتەویی لەم وڵاتەدا، زەبرێکی کارای لە بزووتنەوەی سەربەخۆییخوازانەی کوردستان دا و، تەنانەت لە هێرشی هێزەکانی سەر بە بەغدا و ئێران بۆ کەرکوك و خانەقین و هتد لە ئوکتۆبری هەر ئەو ساڵەدا، کورد بێپشتیوان مایەوە و کۆنترۆڵی پتر لە سەتا ٥٠ ی خاکی نیشتمانەکەشی لەدەست دا. بەم پێیە ناسینی بارودۆخی جیهانی و ناوچەو، خوێندنەوەی دروستی ژئۆپۆلیتیکی جیهان بۆ گرتنی بەشێکی بەرچاو لە هەڵوێستەکانی بزووتنەوەیەکی نەتەوەیی کاریگەریەکی یەکلاکەرەوەی هەیە.

وەزعییەت و جێگە و پێگەی حیزب و ڕێکخراوە کوردستانییەکان.

یەکێك لە خاڵە گرنگەکانی هەر بزووتنەوەیەك و بە تایبەتی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کورد، هاوکاریی حیزبە کوردستانییەکان و هەبوونی تەبایی نەتەوەییە. کاتێك حیزبە کوردستانییەکان نەتوانن بە زمانێکی هاوبەش بگەن و بەرەیەکی ڕاستەقینە و کارا دروست بکەن، هەروەها بەرژوەندی نەتەوەیی فیدای بەرژوەندی حیزبیی، عەشیرەیی و تاکەکەسی بکەن، نەك هەر ئەگەری شەڕ و پێکدادانی نێوخۆیی بەرز دەبێتەوە، بەڵکوو بەستێنێکی شیاو بۆ پیلانگێری هێزەکانی کۆنەپەرەست و سەرکوتکەر پێکدێ و زەبرێکی گەورە لە متمانە و ورەی خەڵك دەدرێت. شەڕی ناوخۆیی لە نێوان حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و حیزبی کۆمۆنیستی ئێران – کۆمەڵە[١٩٨٤ هەتا١٩٩١ز.]، شەڕی نێوان دوو باڵەکەی حیزبی دیموکرات پاش کۆنگرەی هەشتەم[١٩٨٨-١٩٩٣]، شەڕەکانی پارتی و یەکیەتی[١٩٩٧-١٩٩٤]، کوشتاری شیوعییەکانی عێراقی بە دەست هێزەکانی یەکیەتی نیشتمانی لە پشت ئاشان[١٩٨٣ز]، پێکدادانی یەکیەتی نیشتمانی کوردستان و پارتی کرێکارانی کوردستان[١٩٩٤]، هەروەها تێکهەڵچوونەکانی پارتی و پێ کاکا [١٩٩٧] و هتد وەکو ئەزموونێکی تاڵ، بەڵام هاوکات وەك وانەیەکی گەورە بۆ داهاتووی کوردستان دەمێنێتەوە. پێویستە هەر لە ئێستاوە هێزەکانی کوردستانی خۆڕاهێنانی دیموکراسی و کاری هاوبەش بکەن هەتا ئەم چەشنە کارەساتانە دووپات نەبنەوە. لەم پێوەندیەدا، پێکهێنانی "ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران" هەنگاوێکی باشە، بەڵام بەس و تەواو نیە و، پێویستیە پەرەی پێبدرێ و ببێتە بەستێنێك بۆ پێکهێنانی کونگرەیەکی نەتەوەیی بۆ کوردەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
ئەزموونی پتر لە دوو دەیە دەستەڵاتداریی هێزەکانی هەرێمی کوردستان و نەبوونی یەکیەتییەکی ڕاستەقینە لە پێناوی بەرژوەندیی نەتەوەییدا، هەروەها ناتەبایی هێزە سەرەکییەکان هەتا ئێستا زەبرێکی گەورەی لە متمانەی خەڵکی باشووری کوردستان داوە و، حکوومەتی بەغدا قازانجێکی زۆری لەم ناتەباییە بردوە. کارەساتی ئۆکتۆبری ٢٠١٧ی کەرکوك وێڕای پیلانی حکوومەتەکانی بەغدا و تاران، هاوکات بەرهەمی ناتەبایی نەتەوەیی و هاوکاریی بەشێك لە هێزەکانی یەکیەتی نیشتمانی کوردستان لەگەڵ دەوڵەتی بەغدا بوو.
لە ساڵانی پاش شۆڕشی ڕێبەندانی ١٣٥٧ هەتاوی، بە هۆی دابڕان، دەرکران و جیابوونەوەکانی فراکسیۆن و ئەندامەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و کۆمەڵەی حیزبی کمۆنیستی ئێران، گەلێك حیزب و گرووپ و تاقمی جۆراوجۆری سیاسی هاتوونەتە نێو گۆڕەپانی خەباتی سیاسییەوە. ئەمڕۆ دوو حیزبی دیموکرات و سێ کۆمەڵە بە هۆی مێژووی خەباتیان، بوونەتە بەشێکی ڕاستەقینە لە ئەندیشە و بیرو هزری

کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان. بێ گومان ناکرێ نکۆڵی لە ڕێکخراوەکانی دیکە وەك پژاك و هتد بکرێ کە لە دەرەوەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان سەریان هەڵداوە. لەو ناوەدا ئەوەی ڕەنگ‌و ڕووی کوردستانی بوون بە هیزێك دەدا، نەك هەبوونی پاشکۆی کوردستانی، پێشمەرگە و لەبەرکردنی جل وبەرگی کوردی، بەڵکوو سنووری چالاکی، ستراتێژی و هەڵوێستی ئەوان لە پێوەندی لەگەڵ شێوەی چارەسەرکردنی کێشەی نەتەوەیی و گەیشتن بە کەیان و سەروەریی کوردە. ئەوانەی کە بە جل وبەرگی کوردی نکۆڵی لە بە دەوڵەت بوونی کورد و نەتەوەکانی دیکە دەکەن و پێیان وایە سەردەمی ناسیۆنالیزم کۆتایی هاتوە یاخود خۆیان لە بەرەی بە ناو "ئێرانییە سۆسیالیستەکان" یان "چەپەکانی کوردستان" دژ بە "بۆرژاوا - ناسیۆنالیستەکانی کورد!؟"دا دەبیننەوە، لە کردەوەدا خۆیان لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کورد دوور دەخەنەوە، و بەگوێرەی هەبوونی بیرو هزری پۆلپۆتی و پاوانخوازانە دەکەونە نێو بەرەیەك کە دەتوانێ لە داهاتوودا خولقێنەری کارەساتێکی نێوخۆیی بێ. بەکارهێنانی دەستەواژەی بۆرژوا- ناسیۆنالیست بۆ ئەو ڕێکخراوە کوردستانییانەی ئێران کە لایەنگری بیری سۆسیالیستین و بەرنامەکانیشیان لە پێوەندیی لەگەڵ دادپەروەریی کۆمەڵایەتی، ئازادی، دیموکراسیی، مافی مرۆڤ و هتد دایە، شتێك نیە بێجگە لە چەواشەکارییەکی مەبەستدار. هێزەکانی "بۆرژوا - ناسیۆنالیستی!؟" کورد بە پێی پانتایی چالاکی سیاسییان لە جوغرافیای سیاسی کوردستان، وێرای لەبەر چاوگرتنی تەواوی ئاڵوگۆڕەکانی ئێران بە گشتی، بۆ خۆش‌بژیویی، پێکهێنانی ژیانێکی هێمنانە، دادپەروەرانە، بەختەوەرانە و شارستانیانە، هەروەها چارەسەرکردنی کێشەی نەتەوەیی تێدەکۆشن.

بە پێی ڕاستییەکانی کۆمەڵگەی کوردستان، ئەستەمە تاقمگەلێکی سەرلێشێواو لە باری بیر وهزری سیاسییەوە، بێ هاوکاری و پێوندیی لەگەڵ هێزەکانی کوردستانی بتوانن ڕۆڵێك لە داهاتووی ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا بگێڕن و بە یارمەتی"پڕۆلتاریای کورد" توانای لادانی "بەرەی بۆرژوا ناسیۆنالیزمی!!" کوردیان لە گۆڕەپانی سیاسەت هەبێ و ببن بە ئاڵترناتیوێکی بەهێزی "چەپ"! لە کوردستان و، پاش دامەزراندنی سۆسیالیزمی خەیاڵییان کێشەی نەتەوەکان لە ئێران و یەك لەوان لە کوردستان چارەسەر بکەن؟

لە هەر حاڵدا، پاش ڕووخانی حکوومەتی ئیسلامیی ئێران و کرانەوەی فەزای سیاسی لە ئێران و کوردستان، جێ بۆ کار و چالاکیی حیزب و گرووپە جۆراوجۆرەکان دەکرێتەوە. ئەو شتەی لێرە گرینگە، هاوتەبایی هێزە کوردستانییەکان، هەبوونی بەرەیەکی یەکگرتوو و بە هێزی کوردستانی، پێکهێنانی سپایەکی نەتەوەیی لە پێشمەرگەکانی ئەم ڕێکخراوانە و لە ژێر فەرمانی کۆمیتەیەکی هاوبەش، نەك حیزبێکی تایبەتییە. پێویستە ئەم هێزە سپاییە پاش پێکهاتنی حکوومەتی کورد لە هەرێمی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە تەواویەتی بکەوێتە ژێر کۆنترۆڵی وەزارەتی پێشمەرگە، هەتا ڕێگە بە ئاژاوەگێری و شەڕفرۆشیی هیچ حیزب و تاقمەیەك و کەڵکوەرگرتن لە هێزی چەکدار دژ بە حیزب و هێزەکانی گەورە و بچووکی سیاسی بە بیرو ڕای جیاوازەوە نەدرێ و بارودۆخێکی باش و شیاو بۆ چالاکی و ململانێی سیاسی و مەدەنیی تەواوی هێزەکان مسۆگەر بکرێ و، بەربەستێکی قانوونی بۆ هەر چەشنە دەستدرێژی و شەڕێکی ناوخۆیی پێك بێ. لەم حاڵەتەدا قانوون دەبێ دەستنیشانکەری سنوور و پانتایی چالاکی سیاسی تەواوی ڕێکخراوە و کەسایەتییەکان بێ، نەك هێزی چەکداری حیزبێکی سیاسی!

لەم پێناوەدا پێویستە هەر لە ئێستاوە خۆڕاهێنانی دیموکراسی و حاوانەوە لەگەڵ یەکتری بکەین. لەوەدەچی هەوڵدان بۆ پێکهێنانی بەرەیەکی بەرفراوان، کۆنگرە یان پارلەمانی کوردی ڕۆژهەڵات لە دەرەوەی وڵات بە

بەشداری تەواوی حیزب و کەسایەتییە سیاسی و فەرهەنگییەکانی کورد هەوڵێکی بەرپرسانە و راستبینانە بۆ گەڵاڵەکردنی یەك بەرنامە و سیاسەتی هاوئاهەنگ و گشتی بێ.
لێرەدا پێویستە وێرای پێشوازیکردن لە بەشداریی لقی کوردستانیی حیزبێکی سەرانسەریی بۆ چارەسەرکردنی کێشەی نەتەوەیی و هاوکاری لەگەڵ بەرەی کوردستانی، ئاماژە بە جیاوازییەکی هەستیار لە نێوان ئەوان و حیزبە کوردستانییەکان بکەین.
خەباتی رێکخراوەیەکی کوردستانی هەر بە پێی نێو و ناوەڕۆکی بەرنامەکەی، ناوچەیەکی جوغرافیایی بە ناوی رۆژهەڵاتی کوردستانە. ئەم چەشنە حیزبانە وێرای خەبات بۆ هێنانە سەرکاری دەوڵەتێکی دیموکرات و پێشکەوتنخواز لە ئێران، بە پێی بەرژوەندیی نەتەوەیی بەرەو رووی رووداوەکان، دانوستان و گفتوگو و خەباتی سیاسی لەگەڵ حکوومەتی ناوەندی دەچن، بەڵام رێکخراوەیەکی ئێرانی وێرای هەبوونی لقی خۆی لە کوردستان، کێشەی نەتەوەیی تەنیا وەکو بەشێك لە مەسەلەکانی ئەو وڵاتە لەبەر چاو دەگرێ. زۆر جار بە پێی زاڵبوونی بیری چینایەتی یان هەر بیرو هزرێکی دیکە، چارەسەرکردنی کێشەی نەتەوەیی لە پلەی چەندمی بەرنامەکەیدا دادەنێ. واتە بۆ وێنە بۆ حیزبێکی سەرانسەریی چەپ گەیشتن بە سۆسیالیزم، لەناوبردنی جیاوازی چینایەتی، دامەزراندنی حکوومەتێکی کرێکاری و هتد ئەرکی سەرەکییە و پاشان دەکری لەم چەشنە حکوومەتەدا ئاورێك لە کێشەی نەتەوەییش بدرێتەوە. بۆ لقی کوردستانی ئەم حیزبانە تەنانەت ئەگەر هەست و سۆزێکی بە هێزی نەتەویشیان هەبی، سیاسەتیان لە کوردستان شوێنکەوتنی سیاسەتی گشتی حیزبەکەیان بە گشتییە و ناتوانن بە پێچەوانەی ئەو سیاسەتە گشتییە بجووڵێنەوە.

هەڵبژاردنی شێوەی خەبات و دروشمی سیاسی.

پێویستە بۆ هەڵبژاردنی شێوە جۆراوجۆرەکانی خەبات و هەڵگرتنی دروشم، چەند فاکتەری سەرەکی وەکو هاوسەنگی و وەزعییەتی هێزەکانی خۆیی و دوژمن، شیاو بوونی بارودۆخی جیهان و نێوخۆیی، و بە تایبەتیی ئامانجی سەرەکی و ئامادەبوونی بارودۆخ بۆ گەیشتن بە خاڵی مەبەست بە دروستی لێك بدرێتەوە. لێنین گوتەنی "خەڵك دەبێ بتوانێ بە پێستی خۆی هەست بە ڕاست و دروست بوونی ئەو دروشمانەی بکات" کە هاتوونەتە ئاراوە. لەبەر چاو نەگرتنی ڕاستییەکانی نێو کۆمەڵگە و جیهان، هەروەها هەڵنەسەنگاندنی هاوسەنگیی هێزەکان، دەتوانی هۆی هەڵبژاردنی پێشوەخت، ناوەخت، یان نادروستی شێوەیەکی خەبات و دروشمێك بێ، کە شکستی لێ دەکەوێتەوە. بە پێی ئەزمون، پێویستە کاتێك دوژمن بە هێزە و هێزی پێشکەوتنخواز لاوازە، حیزبێك یان ڕێبەرانی بزووتنەوەیەك پارێز لە جووڵانەوەیەکی رادیکال بکەن‌و، کاتێك هاوسەنگیی هێزەکان بە پێچەوانە بێ، بە پێی ستراتژی و شیاو بوونی بارودۆخ، تاکتیکێك هەڵبژێرن کە ئەگەری سەرکەوتن و پێگەیشتن بە ئامانجەکەن لە ئاستێکی بەرزدا بێ. سەرکەوتنی هەر خەباتێك ئاکامی هاوسەنگی هێزەکانی دژبەر و ئامادەبوونی ڕێکخراوەیی، لێکدانەوە و جیاکردنەوەی بەرەی دۆست لە دوژمن، پێکهێنانی یەکیەتیی هێزەکانی پێشکەوتنخواز، کۆکردنەوە و ڕاکێشانی زۆرینەی خەڵك بۆ گۆڕەپانی خەباتی سیاسی و؛ هاوکات دوورپارێزیی لە هەر چەشنە سێکتاریسم و ۋۆلۆنتاریزمی ماڵوێرانکەرە. هێزێکی سیاسی دەبێ توانای کەڵکوەرگرتنی دروست و بە جێی لە هەر پێش‌هاتێکی لەناکاو و گۆڕانکارییە سیاسییەکان هەبێ، و ئەمە دەگەرێتەوە سەر ئاستی ئەزموون و خۆڕێکخستن و ئامادەبوونی ڕێکخراوەیی،

ڕادەی نفووزی لە نێو چینو توێژەکانی کۆمەڵگە، هەروەها توانای ناسین و لێکدانەوەی ڕاستبینانەی ڕووداوەکان. لێرەدا بێ‌گومان ئەزمون و ئاگایی ڕێبەرایەتی حیزب یا بزووتنەوەیەك دەتوانێ ڕۆڵ بگێرێ و پێشگیری لە جوڵانەوەیەکی ناوەخت بکات. پێویستە لە تەواوی قۆناخەکاندا بایەخ بە پێوەندیی ڕاستەوخۆی ڕێبەریی حیزب یا بزووتنەوەیەك لەگەڵ خەڵك و پێکهێنانی متمانەی ئەوان بدرێ و چین و توێژەکانی کۆمەڵگە لە ڕێکخراوە سیاسی، کولتوریی و پیشەییەکان و هتد دا ڕێکبخرێن. حیزب و ڕێکخراوەیەکی سیاسی هاوکات لەگەڵ ئەوەدا کە خۆی بە نوێنەری بزووتنەوەیەك دەزانی و دەبێ دەنگی ئاشکرا و ڕوونی ویستی سەرەکیی کۆمەڵگەکەی بێ، دەبێ خۆی لە پۆپۆلیزم بپارێزێ و نەبێتە پاشکوی جەماوەر و بە پێی لێکدانەوەیەکی دروست و شارەزایانە، شێوەی خەبات هەڵبژێرێ و لێنین گوتەنی بزانێ "لە کوێ بە شێوەیەکی شۆڕشگێڕانە هەڵسوکەوت بکا و لە کوێ بە شێوەیەکی ڕیفۆرمیستی".

بە داخەوە نەك لە ئێران، بەڵکوو لە زۆربەی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە هۆی نەبوونی سیستمێکی دیموکراتیکەوە، ڕادەی ئەزموونی کار و چالاکی مەدەنی و سیاسیی گەلێك نزمە. لە سەدەی ڕابردوو دا چوار بەشی کوردستان بە پێی بارودۆخی سیاسیی ئەو وڵاتانەی کوردستانیان دابەش کردوە زۆرتر تووشی شەڕ و پێکدادان لەگەڵ حکوومەتەکانی ناوەندی بووە و دەرفەتی کاری سیاسی و مەدەنیی بۆ هێزە پێشکەوتنخوازەکان نەرەخساوە. تەنانەت هەرێمی کوردستانیش لە تەواوی ئەم ساڵانەی کە پێکهاتووە بە چەشنی جۆراوجۆر لە ژێر مەترسیی هەڕەشە، پیلان و هێرشی سپای عێراقی بە هاوکاریی ملیشیاکانی حەشدی شەعبی دروستکراوی ئێران، هەروەها داعش بووە. لە باکوری کوردستانیش، سەرەڕای هەبوونی دیموکراسییەکی ناسەقامگرتوو هەزاران ئەندامی "حیزبی دیموکراتیکی گەلان" و هێزەکانی چەپ و دیموکرات کە دەیانەوێ لە ڕێگای ئاشتی‌خوازانە و مەدەنی گۆڕانکاریی لە سیستمی کۆمەڵگەدا پێك بێنن، گیراون و لە بەندیخانەکاندان.

لە ئەگەریی ڕووخانی حکوومەتی ئیسلامیدا دەبێ ئێمەی کورد ئەوە لەبەر چاو بگرین نیازمان بە بوونی ڕاستەوخۆ لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و کەڵکوەرگرتن لە تەواوی شێوەکانی قانوونی و مەدەنی بۆ چارەسەرکردنی کێشەی کورد و بڕینی قۆناخ بە قۆناخی بەربەستەکانی سەر ڕێگای جووڵانەوەی کورد هەیە. ئەمە کارێکی دژوارە و بەشێکی دەگەڕێتەوە سەر هەڵسوکەوتی دەوڵەتی تازە پێکهاتووی داهاتوو لەگەڵ کێشەی نەتەوەیی و ئاستی ویستەکانی ئێمە.

لە ئێرانی داهاتوودا هیزێکی سیاسی کوردستانی دەبێ ستراتیژێکی ڕوونی نەتەوەیی هەبێ و کێشەی کوردیش هەتا پێکهاتنی دەوڵەتێکی نەتەوەیی بە یەکجاریی چارەسەر ناکرێ. بەڵام لە نەبوونی بارودۆخی پێویست بۆ گەیشتن بەم ئاواتە لە کورتخایەندا، چارە چیە؟ بێ‌شك هیچ دەوڵەتێکی تەنانەت دیموکراتیکیش خوازیاری لەت لەت بوونی ئێرانی داهاتوو نییەو، ئۆپۆزیسیۆنی دەرەوەی وڵات بە چەپ و ڕاستیەوە هەڵویستی خۆیان لەم پێوەندییەدا ڕوون کردۆتەوە. پێشتریش ئاماژەم کردوە، ڕێگەی گەیشتن بە سەربەخۆیی ڕێگایەکی ڕێك و ڕاست نیە و بە پێی بارودۆخ دەبێ ئەم ڕێگایە قۆناخ بە قۆناخ ببڕدرێ. بەم پێیە سەرەڕای هەبوونی ستراتیژی بۆ دامەزراندنی کەیان و دەوڵەتی کورد، پێویستە ئێمە پێشوازی لەهەر چەشنە ئاڵوگۆڕێکی سیاسی بکەین کەببێتە هۆی دیسنترالیزەکردنی ئێران لە چەشنی فیدراڵ یاخود کۆنفیدراڵ و، تێبکۆشین وێڕای بردنەسەرەوەی ئاگایی نەتەوەیی لە تەواوی شێوەکانی خەباتی مەدەنی و قانوونی بۆ چەسپاندنی ئەم مافە کەڵك وەربگرین. خەڵکی کورد دەبێ بە پێی هەست و ئەزمونی خۆی بەم ئاستە لە

ئاگایی نەوەتەویی بگات کە بەرژەوندیی خۆی لە مانەوە لە چوارچێوەی ئێران یان لە جیابوونەوە لە جوغرافیایی سیاسی ئێران و پێکهێنانی دەوڵەتی سەربەخۆی کورد دا ببینێ و ئەم هەنگاوەش هاوتەبایی لە گەڵ بارودۆخی جیهانی و ناوچەیی هەبێ.
پێویستە ئێمە ئەم ڕاستیەش لەبەر چاو بگرین، ڕۆژهەلاتی کوردستان تەنیا لە چوارچێوەی موکریان و ئەردەلان قەتیس نامێنێتەوە و پانتاییەك لە سنووری ئازەربایجانەوە هەتا سنووری خوزستان لەخۆ دەگرێ، بەم هۆیەش، هێزە کوردستانییەکان بۆ پێشوازیی تەواو چین و توێژەکانی کوردستان لەم ویستە نەتەوەییە، پێویستی‌یان بە زەمەن و دەرفەتی شیاو بۆ پەرەپێدان و سەقامگرتووکردنی بیری نەتەوەیی و سەربەخۆییخوازانە لە بیر و هزری کۆمەڵگا هەیە.
پێویستە هەروەها ئاماژە بە خاڵێکی دیکەش، واتە چۆنیەتی ڕووخانی حکوومەتی ئیسلامیی ئێران بکەین. ئایا ئەم حکوومەتە بە شێوەیەکی ئاشتیخوازانە و مەدەنی، بە پێی کوودەتایەکی نێوخۆیی، شۆڕشی گەلانی ئێران یاخود هێرشی هێزەکانی بیانی لە چەشنی عێراق دەڕووخێ و شەڕێکی ناوخۆیی لێ دەکەوێتەوە؟ لە هەر یەك لەم حاڵەتانەدا دەکرێ بە پێی وەزع و بارودۆخێك کە پێك دێ، هەروەها شێوەی هەڵسوکەوتی ولاتانی زلهێز و ناوچە، ویست، هەڵوێست، تاکتیك و شێوەی خەباتی هێزێکی شۆڕشگێر بگۆڕدرێ.
بێ‌شك ئەگەر پاش ڕووخانی حکوومەتی ئیسلامیی ئێران حکوومەتێکی دیموکراتێك – فیدراڵ یاخود کۆنفیدراڵ یان هەر چەشنە سیستمێکی ناکۆجێیی بێتە سەرکار، و نەتەوەکان بە پێی جوغرافیایی سیاسی ولاتەکەیان لە چوارچێوەی ئێراندا مافی بەرامبەریان هەبێ، هەڵسوکەوتی ڕێکخراوە سیاسییەکان لەگەڵ دەستەلات جیاوازیی دەبێ لەگەڵ حکوومەتێکی سەرەڕۆی تازە، تەنانەت ئەگەر بە بیری چەپ یان هەرچەشنە بیرو هزرێکی بە ناو دیموکراتیکشەوە بێ. هەبوونی دیموکراسی ڕێخۆشکەرەی خەباتێکی ئەورۆیی و مەدەنیە، بەلام سیاسەتی سەرکوتکەرانەی دەوڵەت دەبێتە هۆی ڕادیکالیزە بوونی شێوەی خەباتی هێزێکی سیاسیی.

ئاکامگیریی

- حکوومەتی سەرەڕۆی ئێران لە ئاستی نێوخۆیی و جیهانی ڕووبەڕووی قەیرانێکی هەمەلایەنە بۆتەوە. سەرەرای ئەوەی کە لە ئێستاوە ناکرێ بە وردی پێش‌بینی تەواوی ڕووداو و پێش‌هاتەکانی داهاتووی ئێران بکرێ، ئەگەری ئاڵوگۆڕێکی جیددی لەم ولاتە بە بەراوەرد لەگەڵ تەواوی ساڵەکانی دەستەلاتداریی حکوومەتی ئیسلامی بە هۆی گوشاری نیوخۆیی و دەرەکی لە هەر کاتێکی دیکە بەهێزترە. بەم پێیە، پێویستە هێزەکانی کوردستانی لە ئێستاوە خۆیان ئامادەی ڕووبەڕوو بوونەوە لەگەڵ هەر چەشنە ڕووداو و ئاڵوگۆڕێکی سیاسی لەناکاو لە ئێران بکەن. بێ‌گومان ناکرێ کات و شێوەی ڕووخانی ئەم حکوومەتە بە وردی دیاری بکری، بەلام ئاواتی هێزێکی بەرپرسی سیاسی، ئاڵوگۆڕی دەستەلات بە کەمترین خەرج و زۆرترین دەسکەوت بۆ هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵگە، بێ هێرشی سپایی یان خۆتێهەڵقوتاندن و دەستێوەردانی ولاتێکی بیانییە. وێرای ئەوەش زۆر جار پێشهاتەکانی نێونەتەوەیی لە دەرەوەی ویست و ئیرادەی خەڵك و هێزە سیاسییەکانە. بەم پێیە پێویستە ڕێکخراوە کوردستانییەکان بە هەبوونی بەرنامە و پلانی"ئا" و "بێ" و

هتد بەرەو پیری ڕووداوەکان بچن و لەبەرامبەر ڕووداوە چاوەڕەوانەکراوەکاندا خافڵگیر نەبن و بە پێی دەرفەت و شیاوبوونی بارودۆخی نێوخۆیی و جیهانی ئامادەی هەر چەشنە مانۆرێکی سیاسی و هەڵگرتنی دروشمی شیاو بۆ چارەسەرکردنی کێشەی نەتەوەیی و دامەزراندنی کەیان و سەرەوەریی کورد بن.

- پێکهێنانی بەرە یان کۆنگرەیەکی نەتەوەیی وەکو نوێنەری زۆرینەی حیزب و کەسایەتییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، هەروەها گەڵاڵەکردنی بەرنامەیەکی هاوبەش و پێکهێنانی سپایەکی نەتەوەیی دەتوانێ ڕۆڵێکی بەرچاو لە هەموو بوارێکی خەباتی سیاسی ئێستا و داديی ڕۆژهەڵاتی کوردستان چ لە ئاستی نێوخۆیی لە کوردستان وەکو دڵخۆشی و بەرزکردنەوەی ورە و متمانە خەڵك، و چ لە ئاستی ئێران لە ڕەوتی پێکهێنانی بەرەیەکی گشتی لەگەڵ هیزەکانی پێشکەوتنخواز و وتوویژ و دانوستان لەگەڵ دەستەڵاتی داهاتووی ئێران بگێڕێ.

- نوێنەرانی سیاسیی کورد بە پێی وەزعییەتی سیاسیی ئێران و جیهان، شیاوبوونی بارودۆخی نەتەوەیی و نێونەتەوەیی و ڕادەی ئاگایی خەڵك و ڕێکخستنی جەماوەر لە حیزب و یەکیەتیيە سیاسی، فەرهەنگی و پیشەییەکاندا، هەروەها هاوسەنگیی هێزەکانی دژبەر و هتد وێرای هەبوونی ستراتێژیەکی روونی نەتەوەیی، باشترە دروشمێك هەڵبژێرن کە دەرفەتی هاتنەدیی زیاتر و ڕاستبینانەترە و خەڵکی کوردستان قۆناخ بە قۆناخ لە ئامانجە سەرەکییەکەی نزیکتر دەکاتەوە. لەم پێناوەدا هەبوونی دیموکراسی لە ئێران و کوردستان ڕێخۆشکەرەی پێکهاتنی بەستێنێکی شیاو بۆ کار و چالاکیی سیاسی، مەدەنی و ئاشتیخوازانەیە. هێزێکی پێشکەوتنخوازی کوردستانی نیازی بە کات و زەمەنی پێویست بۆ کارو چالاکیەکی کارا بۆ بردنەسەرەوەی ئاگایی نەتەوەیی و ڕێکخستنی خەڵك لە تەواوی کوردستان لە ماکۆوە هەتا دیهڵۆران هەیە. لە کوردستانی ئازادکراو دا پێویستە لە جیاتی چەکداربوونی ئەندامەکانی حیزب و ڕێکخراوە کوردستانییەکان، سپایەکی نەتەوەیی لە ژێر ڕێبەرایەتی وەزارتی پێشمەرگە دا پێك بێ و، چوارچێوەی کار و چالاکیی پێشمەرگە بە پێی یاسای وڵات بێ، نەك ویستی حیزب و ڕێکخراوەیەکی دیاریکراو.

ئاوریلی ٢٠١٩